

<http://www.ijlssse.com>

Investigation of Primary School Third Grade Life Science Course Curriculum Outcomes and Textbooks in terms of Identity Construction

 Eylem Çoban, Res. Asst., Corresponding Author
Gaziantep University, Türkiye
eylemcohan@gmail.com
Orcid ID: 0000-0002-7318-8564

Article Type: Research Article

Received Date: 19.05.2023

Accepted Date: 13.10.2023

Published Date: 31.12.2023

Plagiarism: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software

Doi: 10.29329/ijlssse.2023.1074.02

Citation: Çoban, E. (2023). Investigation of primary school third grade life science course curriculum outcomes and textbooks in terms of identity construction. *International Journal of Life Science and Social Studies Education (IJLSSSE)*, 1(1), 41-67.

Abstract

It is thought that the life science course, which aims to raise citizens, constructs the identity of the citizen it wants to raise through various teaching tools. In this direction, the most frequently used textbooks by teachers and the curriculum that is the source of the development of textbooks were evaluated in terms of identity. The research was conducted by document analysis, and the third grade achievements in the content of the Primary School Life Science Course (Grades 1, 2 and 3) Curriculum and the third grade life science textbooks obtained from the Education and Informatics Network [EBA] platform established by the Ministry of National Education [MoNE], which constitute the data source of the research, were examined using document analysis. As a result of the research, it was determined that the curriculum includes contents related to individual and collective identity and that there are environmental identity, social identity, national identity, political identity, global identity and digital identity among collective identity types. In the textbooks, it was determined that both textbooks included all types of individual identity and collective identity, while in Publication A, environmental identity, national identity and social identity, which are among the types of collective identity, were expressed more frequently, and in Publication B, environmentalist identity, social identity and national identity were expressed more frequently. Within the scope of the research, it was determined that there were differences between the identities desired to be constructed in the curriculum and textbooks. In this direction, suggestions for the study are presented.

Keywords: Life science course, curriculum, textbooks, identity, identity construction.

Introduction

Identity is a concept that can answer the question of who or from whom an individual or society is and includes various information about these answers. It is known that this concept has recently been addressed in the education field and analysed in different sources used in the field of education. In this context, it can be said that the analyses conducted aim to determine the identity profile of citizens who are aimed to be raised through education. Because education plays a role in the identity construction of individuals and society, thus affecting the identity of citizens. In this direction, it is thought that courses aiming to raise citizens in the education system are essential. In Turkey, the life science course taught in the first three grades of primary education is defined by Tay (2017) as the first course of the citizenship education programme.

The life science course, which aims to provide the individual with the qualities of being a citizen, is a course that tries to provide the child with various knowledge, skills and values that the child will need in daily life through a planned and programmed teaching process prepared following the characteristics of the child. As a matter of fact, Sönmez (2016) stated that this course, the scope of which consists of natural, social, artistic, contemporary thoughts and values, and the content organised depending on its scope is prepared by taking into account the child's level of readiness, goals and characteristics of educational sciences, is life science. This course is defined as a course that takes its subject matter from phenomena such as family, home, school and close environment. It enables children to recognise themselves and their social and physical environment (Kabapınar, 2022). In this context, it can be said that the life science course plays a role in the identity construction of the individual with the qualities that it takes its subject from society, enables the individual to recognise his/her environment and himself/herself, and aims to provide the individual with the desired qualities.

While identity is a determining concept at the point of integration and separation from society by including the society in which it is located, it also aims to define the individual's individual, social and political aspects (Özdil, 2017; Pamuk, 2019).

It is known that the concept of identity, which comes from the Latin root 'idem' and is characterised as an ambiguous and variable term with the meanings of sameness and continuity, was widely used in the twentieth century and has been used in different contexts and purposes in recent years (Buckingham, 2008; Scott, 2014). As a qualitative concept, identity includes all the characteristics of the individual and describes how the individual sees themselves and how he/she is seen by the society (Aşkın, 2010). In other words, identity is both having information about oneself and knowing how the society recognises one. According to Kılıç and Tok (2013), identity, which has a structure that separates individuals from each other, also has a quality that enables individuals and groups to integrate. This identity characteristic stems from the fact that it has both an individual and a collective aspect. Pamuk (2013) evaluates identity in two dimensions: individual identity and collective identity.

Individual identities are the beliefs about the qualities and characteristics that distinguish oneself from others (Matsumoto, 2009). In this sense, it can be said that individual identities are unique to the individual and are based on the differences between individuals. Similarly, Kaya (2021) stated that individual identities are a set of singular characteristics obtained as a result of one's experiences and distinguishing them from others. Alpman (2018) stated that the answer to the question 'who am I?' corresponds to individual identity, while the answer to the question 'who are we?' can be considered collective identity. In this direction, collective identity refers to the shared belonging to a particular social group, the consciousness and feeling of that group about itself, and the commonality with people who share similar qualities instead of separating us from others (Emen, 2013; Matsumoto, 2009; Pries, 2013). In this context, it can be said that collective identity, which is characterised as an identity that includes a particular-specific belonging and is based on shared feelings, thoughts and beliefs, is based on the similarities or commonalities of individuals in society. In addition, it is possible to say that collective identities established based on commonalities and containing diversity reflect the identity of a community. In its most basic form, collective identity types include national identity, religious identity, political identity, gender identity, cultural identity, and ethnic identity (Bakan, 2019; Bilgin, 1995; Erbaş, 2018; Pamuk, 2013; Yazıcı, 2016). Within the framework of this research, national identity, religious identity, global identity, political identity, environmental identity, digital identity, and social identity will be evaluated within collective identity types.

National Identity

Kellas (1991) states that groups of people united by ties such as history, culture, common ancestry and feeling a sense of community constitute nations and include subjective characteristics such as national identity and love for their identity. In the formation of such identities, a historical country, common memory and culture, certain rights and duties, and a common economy are necessary (Smith, 1994). In this context, it is possible to define the identity that binds the citizens living on the same piece of land, that is, the nation, and is constructed by combining different elements as national identity.

Religious Identity

Religion, which involves believing in and worshipping a power whose existence is accepted, systematises the life of the individual and his/her relationship with other individuals and constitutes a source in the formation of identity as well as elements such as race, gender and age (Taştekin, 2020, Yanmış, 2014). In this context, religious identities enable the individual to be a part of the collective identity by including the individual in a faith community (Özdil, 2017). In addition, it can be said that religious identities are a vital essential factor affecting the construction of a nation's identity. In this respect, it can be said that it will not be possible to separate national and religious identities within strict boundaries. As a matter of fact, in this research, religious identity will be evaluated within the scope of national identity.

Environmental Identity

Environmental identity based on ecologism is based on being sensitive to the natural environment and acquiring environmental knowledge (Doğu, 2022). In this context, it can be said that environmental identity is identified with nature and this identification is aimed at knowing, recognising and protecting the environment. In this framework, it is expected that individuals or societies that have built an environmentalist identity will have high environmental awareness, in other words, they are expected to have environmental awareness.

Social Identity

The consciousness that an individual develops towards many elements such as the values, art, language, traditions of the society to which he/she is attached corresponds to social identity (Özdemir, 2001). The historical process of the society can be stated as an important element in the construction of such identities, and the society's culture acts as a building block in the formation of social identity (Saka, 2020). In this context, it is not possible to isolate social identity from the characteristics of society. In other words, social identity consists of a combination of various elements that lead to the characterisation of society as a society.

Global Identity

The 1980s breakthrough in globalisation has led to the transformation of identity and many other elements (Durdu, 2013). In this framework, globalisation is the loss of the effect of distance in every dimension and the integration of the world in political, social, economic and cultural fields (Dumanlı Kürkçü, 2013). Another effect of globalisation is the development of the concept of global identity. The concept of global identity is thought to meet individuals with global qualities. Oxfam (2015) stated that characteristics such as accepting oneself as a citizen of the world, respecting diversity, knowing how the world works, and being committed to social justice define a global citizen.

Digital Identity

It can be said that the word digital, which means 'virtual' (Turkish Language Association [TDK], 2023) and digital identity, which means the expression of the characteristics of the individual in social life in virtual environments (Avcı, 2015), has gained momentum with the development of technology and individuals' tendencies to construct this identity have emerged. In this context, digital identity is the reflection of the characteristics of the individual in digital environments. In Davison's statements, digital identity is the sharing

of an individual's information, thoughts, opinions and attitudes in online environments and consists of traces in this environment (Kavut, 2020).

Political Identity

Political identity is defined as an individual's or group's description of how they see their relationship with the politics and government of the country, and everything that constitutes a sense of self, such as ethnicity, religion, gender, and ideology, are among the elements that make up political identity (Bozonelos & Collage, 2023). In this context, it can be said that political identity is not only about the ideological life and thoughts of a person or a group, but it is shaped by the combination of various elements.

As a result of the definitions, the intertwined nature of individual and collective identities, which cannot be considered as very separate concepts, and the fact that sharp boundaries do not separate them come to the fore. Similarly, Kalerkan (2023) stated that collective identities and individual identities in society are not independent and that these two identities have a structure that affects, shapes and changes each other. The life science course, which is handled in line with the research conducted, is a course in which individual and social life is the subject and which aims to prepare the individual for life with various teaching tools. In the teaching process of this course, curricula and textbooks are used. Because textbooks constitute a primary source in which subjects are covered in line with the objectives in the programme and students gain knowledge, skills and habits (Yurt & Arslan, 2014), in this context, in the study aiming to determine the identities constructed in the third grade life science course, the textbooks used in the lessons and the curriculum were evaluated in terms of constructed identities.

When the literature is examined, the relationship between history education and identity, the formation of social identity in social studies curricula, the identities desired to be constructed in citizenship curricula, the inclusion of national identity in textbooks, the identities expected to be formed in social studies curricula, identity construction and citizenship awareness of geography subjects within the scope of social studies course, national identity construction in textbooks, national identity in social studies course, identity construction in visuals in life science textbooks (Aslan & Akçalı, 2007; Arı, 2010; Doğu, 2022; Diez Pena, 2017; Karasu Avcı & İbret, 2018; Katarska, 2007; Mert & Kuş, 2023 Ozan, 2020; Özunal, 2015). In this study, identity construction in third grade life science textbooks and third grade curriculum acquisitions were discussed. For this purpose, answers to the following problems were sought;

1. Which identities are constructed in the third grade learning outcomes of the life studies curriculum?

1.1. How is individual identity constructed in the third grade learning outcomes of the life studies curriculum?

1.2. How is collective identity (environmental identity, national identity, religious identity, social identity, global identity, digital identity, political identity) constructed in the third grade learning outcomes of the life studies curriculum?

2. Which identities are constructed in third grade life science textbooks?

2.1. How is individual identity constructed in third grade life science textbooks?

2.2. How is collective identity (environmental identity, national identity, religious identity, social identity, global identity, digital identity, political identity) constructed in third grade life science textbooks?

Method

Research Design

Qualitative research, which is conducted to answer the questions ‘What?’ and ‘How?’, enables the perception of a particular phenomenon to be deepened and the research problem to be examined with a more holistic understanding (Karaca, 2021; Özdemir & Doğruöz, 2020). In this direction, the research aimed to examine how and in what way the identity phenomenon is included in life science textbooks and curricula in a holistic way. In qualitative research, data collection approaches such as observation, interview, document and audio-visual materials are used (Creswell, 2013). Since the curriculum and textbooks used in the research are documents, the document analysis method was used. Document review is the acquisition, review, questioning and analysis of various documents used in the research (Özkan, 2021). In this context, document analysis was employed in evaluating the textbooks and teaching programmes that constitute the research documents.

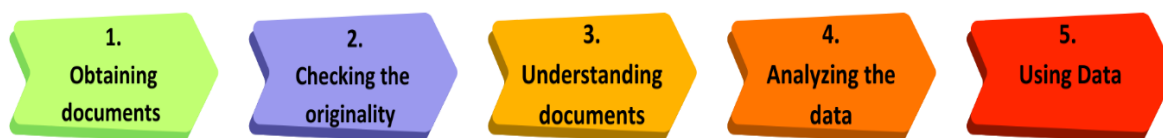
Data Source of the Research

The data sources of the research are the life studies textbooks and the life studies course curriculum adopted by the Ministry of National Education [MoNE] Board of Education and Discipline in the 2023-2024 academic year and used in the teaching of life studies courses. The first data source of the research is the ‘2018 Primary School Life Science Course (1st, 2nd and 3rd Grades) Curriculum’ adopted on 19/01/2018. The second data source is the third grade life science textbooks prepared by MEB Publications and SDR İpek Yolu Publishing obtained from the Education and Informatics Network [EBA] platform established by MoNE.

Research Process

Figure 1.

Document Analysis Stages Followed in the Research (Forster 1994)

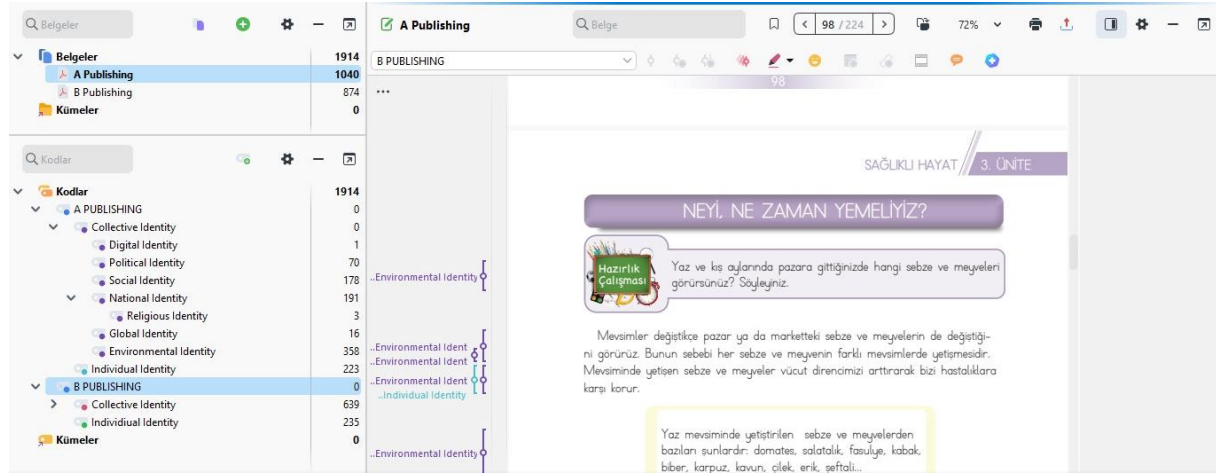

According to Forster (1994), document analysis takes place in five steps: accessing the documents, checking the authenticity of the documents, understanding the documents, analysing the data and using the data. In the first step of the analysis, access to the documents, the curriculum of the life science course and the third grade life science textbooks, which constitute the research data sources, were accessed. The authenticity of the documents was ensured by accessing the curriculum obtained from the official website of the Ministry of

National Education, Board of Education and Board of Education, and the textbooks, another source to be used in the research, from the Education Informatics Network, the educational platform of the Ministry of National Education. At the stage of understanding the documents, the curriculum and textbooks were evaluated within the scope of the identity types obtained by reviewing the literature on identity and examined comparatively within the framework of the problems and sub-problems identified. The documents were analysed with a closed approach using ready-made code schemes within the framework of identity types proposed by Bakan (2019), Bilgin (1995), Doğu (2022), Erbaş (2018), Pamuk (2013) and Yazıcı (2016). A visual of the codings created is presented in Photo 1.

Photo 1.

Sample Code Diagrams

To ensure the reliability of the code schemes, the codes obtained by the researchers were compared with their own categories, and the free marginal kappa value was calculated as .94. The examinations determined the identities in the content of the curriculum and life science textbooks. The findings related to the data obtained from the curriculum and textbooks were visualised and presented, and quotations from the documents were given to support the evaluations made.

Ethical Permits of Research:

In this study, all the rules specified to be followed within the scope of "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" were complied with. None of the actions specified under the heading "Actions Contrary to Scientific Research and Publication Ethics", which is the second part of the directive, have been taken.

Ethics Committee Permission Information:

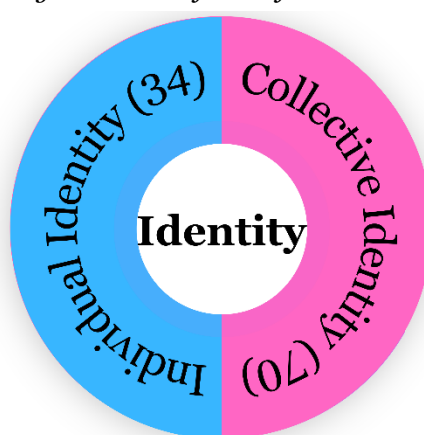
In this article, the journal writing rules, publication principles, research and publication ethics rules, and journal ethics rules were followed. The responsibility for any violations that may occur about the article rests with the author.

Findings

Findings regarding the identities included in the life science curriculum are presented in Figure 2.

Figure 2.

Identities in the Third Grade Learning Outcomes of the Life Sciences Curriculum

"Primary School Life Science Course (Grades 1, 2 and 3)
Curriculum Third Grade Outcomes

The third grade achievements of the Life Science Curriculum were evaluated within the framework of individual identity and collective identity. As a result of the evaluations, it was concluded that the curriculum includes content related to individual identity (34) and collective identity (70). The quotations related to individual identity and collective identity in the learning outcomes of the life science curriculum are presented below:

Individual Identity:

"HB.3.1.1. Recognises his/her strengths and aspects that need strengthening."

"HB.3.1.3. (...) How he/she is affected by the positive or negative behaviours of his/her friends."

Collective Identity:

Environmental Identity: *"HB.3.1.9. Makes original suggestions for the effective and efficient use of school resources."*

Social Identity: *"HB.3.2.2. Gives examples of the importance of neighbourhood relations for his/her family and himself/herself."*

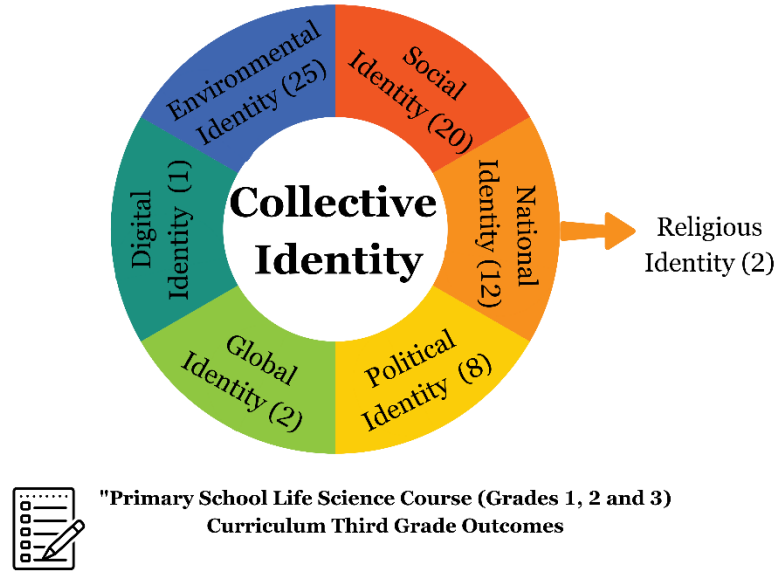
Political Identity: *"HB.3.5.1. Recognises the administrative units and administrators in his/her immediate surroundings."*

National Identity: “HB.3.5.8. (...) Atatürk's characteristics such as working in co-operation with his friends; valuing the opinions of others; determination, reasoning, persuasiveness, love of people, homeland and nation are emphasised.”

Figure 3.

Types of Collective Identity in the Third Grade Learning Outcomes of the Life Sciences Curriculum

As seen in Figure 3, examinations were made on collective identity types in the third grade learning outcomes of the life science curriculum. In line with the findings obtained from the analyses, it was determined that statements related to environmental identity (25), social identity (20), national identity [(12/religious identity (2)], political identity (8) global identity (2) and digital identity (1) were included among the collective identity types. Quotes related to individual identity and collective identity types in the life science curriculum are presented below:

Environmental Identity: “HB.3.6.1. Understands the importance of plants and animals for human life.”

Religious Identity: “HB.3.5.3. (...) It is ensured that he/she researches about places such as mosques, fountains, inns, baths, museums, castles, historical bazaars, bridges, national parks, etc. in his/her immediate surroundings and shares them with his/her friends in the classroom.”

Political Identity: “The students are encouraged to express themselves by following the rules of courtesy, to participate in social processes, to write petitions at a simple level and to create a wish box.”

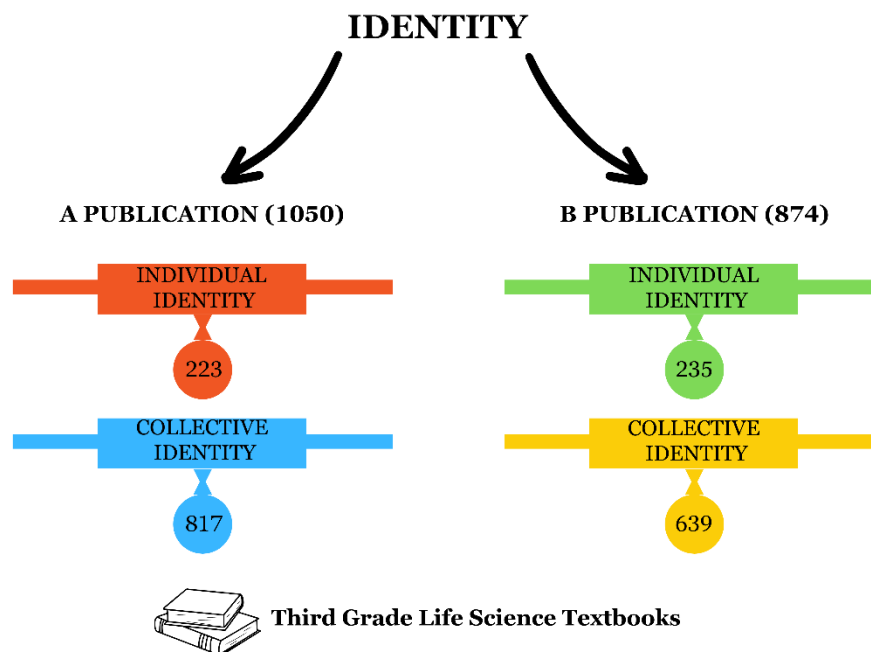
National Identity: “HB.3.5.6. Investigates the contributions of national unity and solidarity to social life.”

Global Identity: “HB.3.5.7. Explains the subject concerning people who have migrated from their countries compulsorily or voluntarily.”

Findings regarding the identities included in life science textbooks are presented in Figure 4.

Figure 4.

Identities in the Third Grade Life Science Textbooks of Publication A and Publication B

Third grade textbooks prepared by A Publications and B Publications were analysed within the scope of identity. In this framework, it was determined that both A Publications and B Publications included content related to identity in their textbooks. While it was determined that individual identity (233) and collective identity (817) were included in the third grade life science textbook prepared by A Publications, it was determined that both individual identity (235) and collective identity (639) were included in the textbook prepared by B Publications. Quotes about individual identity and collective identity in life science textbooks are presented below:

A Publications -Individual Identity:

“We should endeavour to develop those aspects of ourselves that we feel need strengthening.”

“We should for spend enough time sleeping, eating, studying and reading books.”

“When spending the money we have saved, we should prioritize our needs and avoid unnecessary expenses.”

A Publications - Collective Identity:

Environmental Identity: *“Using resources more than we need can cause problems such as depletion of energy resources and drought.”*

Political Identity: *“We express our feelings and thoughts democratically when making decisions about our school and classroom.”*

Global Identity: *“Every year, the week starting with 10 December is celebrated as “Human Rights and Democracy Week” in our country and worldwide to explain the importance of human rights and freedoms.”*

B Publications-Individual Identity:

“In which subjects do you think you need to improve yourself?”

“These activities in or out of school help us to improve ourselves.”

“Our body needs various nutrients to grow healthy.”

B Publications- Collective Identity:

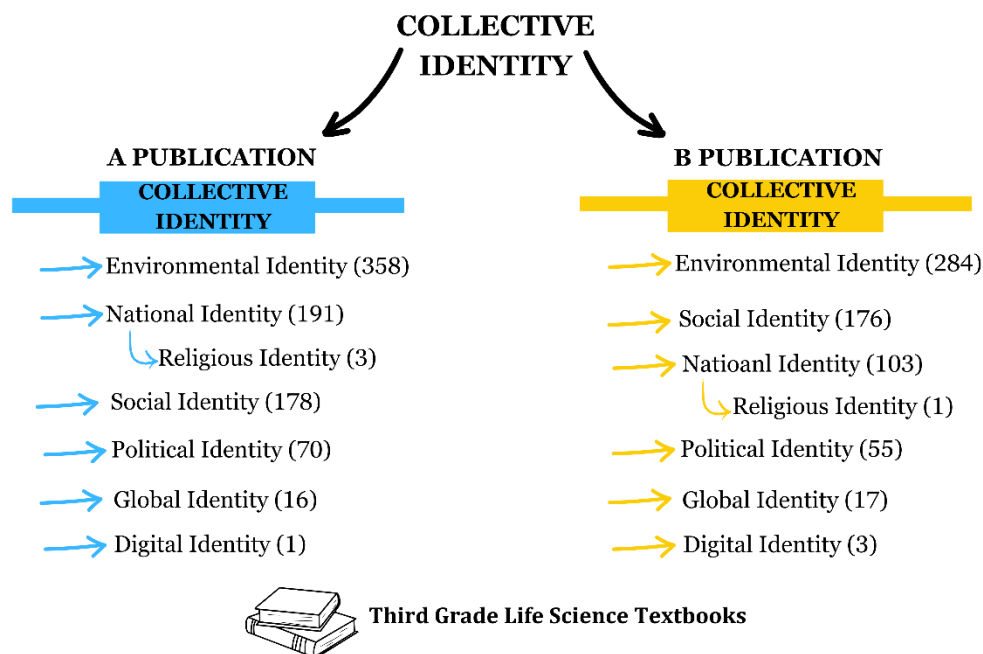
Environmental Identity: *“How would you describe the location of your home to a friend you invited to your birthday party? Tell us.”*

Social Identity: *“(…) Visiting sister schools that we have identified with our teacher, visiting nursing homes and making our elderly happy are among these activities.”*

Global Identity: *“Imagine that you start living in another country. Write which difficulties you may face with a dotted line.”*

Figure 5.

Types of Collective Identities in the Third Grade Life Science Textbooks of Publications A and Publications B

As seen in Figure 5, the third grade life science textbooks, which were determined to contain collective identity, were analysed within the scope of collective identity types. In this direction, it was observed that the life studies textbook prepared by A Publications contained statements about environmental identity (358), national identity [(191/religious identity (3)], social identity (178), political identity (70), global identity (16) and digital identity (1). In the life science textbook prepared by B Publications, environmental identity (284), national identity [(103)/religious identity (1)], social identity (176), political identity (55), global

identity (17) and digital identity (3) among the collective identity types. Quotations related to collective identity types in the life science textbook are presented below:

A Publications-Collective Types of Identity:

Environmental Identity: *“Tell us why we should put glass, paper and plastic waste in different bins.”*

Political Identity: *“Human rights are the rights that people should have without discrimination such as language, religion, race and gender.”*

Global Identity: *“People who migrate may experience problems due to differences in language and culture. We should respect their differences and help them when they need help.”*

Religious Identity: *“Religious and national holidays are days that remind us of the value of our unity and solidarity.”*

B Publications- Types of Collective Identity:

Environmental Identity: *“Write your own suggestions for the efficient use of the resources given below.”*

Social Identity: *“Campaigns to collect clothes, toys and books for our friends in need are among the social projects carried out in our schools.”*

National Identity *“Historical artefacts give us information about the period in which they were built and the lives of the people at that time. We should protect our historical artefacts in order to recognise our history and pass it on to future generations.”*

Digital Identity: *“When using tools such as computers, tablets and mobile phones, we may not realise how time passes. This can both negatively affect our health and cause disruption in our work.”*

Discussion and Conclusion

In this study, in which the learning outcomes in the third grade life studies curriculum and the identities constructed by third grade life studies textbooks were examined, it was concluded that individual identity and collective identity were constructed in the curriculum learning outcomes and textbooks. When the curriculum outcomes were evaluated within the scope of individual identity and collective identity, it was seen that collective identity was emphasised more than individual identity. The reason why collective identity is emphasised more in the curriculum outcomes may be that the central organisation, which prepared the curriculum, wanted social identity to be more prominent in the citizen typing it wanted to create, giving more space to collective identity outcomes. In addition, the fact that collective identity is considered in a broader framework within the research framework may also affect the result obtained. However, it can be said that the fact that both individual and collective identities are constructed in the curriculum outcomes overlaps with the principle of ‘raising good people and good citizens’ (Sağlam, 2015), which is among the aims of the life studies course.

Within the scope of the research, it was seen that both individual and collective identity were tried to be constructed in both of the textbooks prepared by A Publications and B Publications, which were analysed in terms of identity construction. In this context, it was determined that collective identity was expressed more in Publication A, while expressions about individual identity were similar in Publication A's and Publication B's textbooks. In addition, similar to the curriculum, it was determined that collective identity was emphasised more than individual identity in the textbooks. According to Tay (2005), textbooks should be prepared by considering the curriculum's aims, facilitating learning and meeting students' needs. In this respect, textbooks are expected to be in parallel with the curriculum in terms of identity construction. The findings obtained as a result of the research show that the identity parallel with the curriculum regarding identities desired to be constructed in individuals through the curriculum and the identities attempted to be constructed through textbooks are parallel.

When the identities to be constructed through the curriculum and the identities to be constructed in the textbooks are evaluated, it is seen that the identities are similar. In other words, textbooks reflect the characteristics of the individual identity desired to be raised in the curriculum. As a matter of fact, preparing textbooks in parallel with the education programmes determined by the ministry is one of the most important conditions of educational practices (Demirel & Kiroğlu, 2021). Because textbooks are among the basic teaching materials most frequently used by teachers in the education and training process (MoNE, 2022). In this context, it can be said that third grade life science textbooks, which contain content related to individual and collective identity, were prepared by the curriculum. When the result obtained was evaluated within the scope of identity, it was determined that collective identity was expressed more frequently than individual identity in curricula and textbooks. However, considering the scope of collective identity, it can be said that it is an expected result that it is expressed more frequently than individual identity. Moreover, according to Kalerkan (2023), identities cover the most basic and binding elements of the social system and collective identities should not be considered independent from individual identities. This is because the two identities have the potential to influence each other. In this direction, the individual identity, which can be defined as a part of the society, is expected to be shaped in line with the society's value judgements, rules, traditions, customs, beliefs, etc.. In other words, it is thought that the individual and society have the potential to influence and change each other mutually. In this context, although the individual identity and collective identity to be constructed in the content of the curriculum and textbooks are considered as independent from each other, it can be said that both can influence each other.

It has been determined that environmental identity, social identity, national identity, religious identity, political identity, global identity and digital identity are among the types of collective identity to be constructed in the third grade learning outcomes of the life science curriculum. In other words, all of the collective identities included in the scope of the research are tried to be constructed in the third grade outcomes. In addition, it was determined that environmental identity and social identity types were expressed more frequently in the curriculum compared to national identity, political identity, global identity and digital identity types. According to Saracaloğlu (2014), curricula should be prepared to meet the needs of the

individual and society and reflect the basic philosophy of the state, dominant ideology, social and cultural values. In this context, it can be said that environmental and social identities correspond to the identity that society needs and expects the individual to have. It can be stated that national identity and political identity, which follow environmental identity and social identity, reflect the basic philosophy of the state and the values of the society. It was observed that global identity was included in two and digital identity in only one place in the third grade learning outcomes of the life science curriculum. This may mean the curriculum will be insufficient to meet today's needs. As a matter of fact, with the development of the Internet and Web 2.0 technologies in the last 20 years, digital identities have started to expand rapidly (Kavut, 2020) and increasing interactions in the digital environment have brought the concept of global identity to the fore.

In the third grade life science textbooks prepared by A Publications and B Publications, it was determined that environmental, social, national, political, global, and digital identities were expressed within the framework of collective identity. In this context, it can be stated that both textbooks contain content for all types of collective identity. When the collective identity types were analysed within the scope of the textbook prepared by A Publications, it was determined that expressions about environmental identity, national identity and social identity were found more frequently, these expressions were followed by expressions about political identity, and global identity and digital identity types were less emphasised compared to other identities. In B Publications, environmental identity and social identity were expressed more frequently, national identity and political identity followed these identity types, while global identity and digital identity were the least expressed. In this context, it can be said that the third grade textbooks prepared by A Publications and B Publications are largely similar in terms of collective identity types, but differ only in social identity and national identity types.

When the collective identities constructed in the life studies curriculum outcomes and textbooks are evaluated, it is concluded that both sources are generally similar in terms of collective types. In this direction, when the third grade learning outcomes and the third grade textbook prepared by A Publications are analysed, it is seen that other identity types except national identity and social identity are parallel. The curriculum outcomes and the textbooks prepared by A Publications differ in the types of national identity and social identity because the construction of national identity is emphasised more than social identity in A Publications. Kalender and Baysal (2021) stated that quality education can be provided with a regularly planned curriculum whose elements are in harmony, and that unless there is harmony between the elements, that is, unless there is harmony between the curriculum and the textbook, the outcomes cannot be achieved in a healthy way. In this framework, the fact that the third grade learning outcomes and the content of the A Publications textbook contain differences within the scope of collective identity types may indicate that a healthy process cannot be experienced in the construction of the targeted identity. When the objectives of the life studies curriculum and the textbook prepared by B Publications were examined, it was determined that the objectives and the content of the textbook were parallel. In other words, the textbook prepared by B Publications reflects the third grade curriculum outcomes. In this context, Kılıç (2021) stated that textbooks provide students with information about the curriculum, transfer the behaviours desired by the society, direct them to research, and provide teaching and learning

opportunities. In this direction, it can be said that the parallelism established between the third grade outcomes within the framework of collective identity types and the content of the B Publishing textbook will help the acquisition of the outcomes. Because it can be stated that the preparation of textbooks following the objectives of the curriculum will bring along an effective learning process and support students to reach the expected goals.

Recommendations

This study examines the identity types in the curriculum and textbooks used in the life science course, which aims to raise effective citizens. Identity types can also be examined in the curricula and textbooks of other courses with similar objectives.

This research was conducted with the 2018 Primary School Life Science Course (Grades 1, 2 and 3) Curriculum, third grade life science textbooks prepared by MoNE Publications and SDR İpek Yolu Publishing. Different teaching materials can be examined in line with similar objectives.

The research determined that global and digital identities were emphasised less than other identities in the 2018 Primary School Life Science Course (Grades 1, 2, and 3) Curriculum. In this context, it can be suggested that the programme preparers take this issue into consideration.

The research determined that global and digital identities were expressed less than other identities in the third-grade life science textbooks examined. Based on this finding, textbook authors should consider this situation.

Within the scope of the research, it was determined that there were differences between the identities desired to be constructed in the curriculum and textbooks. In this direction, it can be suggested that the Ministry of National Education should determine a common content for the curriculum preparers and authors.

References

- Alpman, P. S. (2018). Sosyal teorinin konusu olarak kimlik: Sosyal inşacı yaklaşım [Sociological design of the identity issue: The social constructivist approach]. *Journal of Sociological Research*, 21(2), 1-28.
- Arı, B. (2010). *Türkiye Cumhuriyetinde din ve ulusal kimlik inşası: 1930-1950 dönemi ile 1950-1960 dönemi lise ders kitaplarının karşılaştırılması* [Religion and nation-building in the Turkish Republic: A comparison of the high school textbooks of 1930-1950 and 1950 – 1960]. (Publication No. 277640) [Master thesis, Middle East Technical University]. National Thesis Center.
- Aslan, E., & Akçalı, A. A. (2007). Kimlik sunumu olarak tarih eğitimi [The presentation of identity as history education]. *The Buca Faculty of Education Journal*, (22), 125-132.
- Aşkın, M. (2010). Kimlik ve giydirilmiş kimlikler [Identity and dressed identities]. *Journal of Graduate School of Social Sciences*, 10(2), 213-220.
- Avcı, Y. (2015). *Sosyal medyada Facebook üzerinden sahte sınıf oluşumu ve sınıf atlama* [Creating a pseudo-class through Facebook and climbing social ladder in the social media]. (Publication No. 395084) [Master thesis, Beykent University]. National Thesis Center.
- Bakan, U. (2019). Sosyal Medya’da kimliklerin sunumu: Facebook kullanıcıları üzerine karşılaştırmalı bir analiz [Presentation of identities on social media: A comparative analysis on facebook users]. *Intermedia International E-Journal*, 6(11), 83-99.
- Bilgin, N. (1995). *Kollektif kimlik* [Collective identity]. Sistem.
- Bozonelos, D., & College, V. V. (2023). *Comparative goverment and politics*. LibreTexts.
- Buckingham, D. (2008). Introducing identity. In D. Buckingham (Ed.). *Youth, identity, and digital media* (pp. 1-25). MacArthur Foundation Series on Digital Media and Learning.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage.
- Demirel, Ö., & Kiroğlu, K. (2021). Eğitim ve ders kitapları [Education and textbooks] In Ö. Demirel & K. Kiroğlu (Ed.). *Ders kitabı incelemesi* [Textbook review] (pp. 4-12). Pegem.
- Diaz Pena, D. J. (2017). *The importance of national identity in social studies classes in Puerto Rico: An examination of teacher and student perceptions of “lo nacional”*. (Publication No. 10277753) [Doctoral dissertation, Missouri University]. ProQuest Dissertations & Theses Global.
- Doğu, B. (2022). *1968’den günümüze sosyal bilgiler öğretim programlarında kimlik inşası* [Identity construction in social studies curriculums from 1968 to the present] (Publication No. 757204) [Master thesis, Kırşehir Ahi Evran University]. National Thesis Center.
- Dumanlı Kürkcü, D. D. (2013). Küreselleşme kavramı ve küreselleşmeye yönelik yaklaşımlar [The concept of globalization and approaches to globalization]. *Turkish Online Journal of Design, Art & Communication*, 3(2), 1–11.
- Durdu, Z. (2013). Kimliğin dönüşümü ve kültürel küreselleşme [Transformation of identity and cultural globalization]. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6, 345-365.
- Emen, M. (2013). *Kimlik kavramı üzerine* [On the concept of identity]. [Master thesis, Dicle University]. Academia.
- Erbaş, S. (2018). *Sosyal bilgiler eğitimi lisans öğrencilerinin millî kimlik algılarının incelenmesi* [The analysis of the perceptions of national identity among undergraduate students in social studies]. (Publication No. 527180) [Master thesis, Gazi University]. National Thesis Center.
- Forster, N. (1994) *The analysis of company documentation*. Sage.
- Kabapınar, Y. (2022). *Kuramdan uygulamaya sosyal bilgiler öğretimi hayat bilgisi öğretiminden tarih öğretimine* [Social studies teaching from theory to practice, from life science teaching to history teaching]. Pegem.
- Kalender, B., & Baysal, Z. N. (2021). Öğretim programı ve ders kitaplarının program öğelerinin uyumu açısından incelenmesi: *Hayat bilgisi örneği* [Investigation of curriculum and textbooks in terms of curriculum alignment: Life science case]. *Bogazici University Journal of Education*, 38(2), 75-96.
- Karaca, S. (2021). *Bilimsel araştırma yöntemleri* [Scientific research methods]. Gazi Kitabevi.

- Karasu Avcı, E., & İbret, B. Ü. (2018). Toplumsal kimliğin oluşumunda sosyal bilgiler dersinin rolünün incelenmesi: Sosyal bilgiler öğretim programları (1968, 1998, 2005) [An examination role of social studies course in the context of social identity formation: Social studies curriculum (1968, 1998, 2005)]. *Adiyaman University Journal of Social Sciences*, (29), 336-376.
- Katsarska, M. (2007). National identity in textbooks and marginalizing practices: A case study from Bulgaria. *Internationale Schulbuchforschung*, 29(3), 307-322.
- Kavut, S. (2020). Kimliğin dönüşümü: Dijital kimlikler [Transformation of identity: Digital identities]. *Journal of Selcuk Communication*, 13(2), 987-1008.
- Kaya, S. (2021). *Sosyal medya kullanan gençlerin kimliklerinin yeniden üretimi: Dijital kimliğin inşası* [Reproduction of identities of young people that using social media: The construction digital identity]. (Publication No. 679848) [Doctoral dissertation, Marmara University]. National Thesis Center.
- Kelerkhan, G. (2023). *Kazakistan'da ulusal kimlik, ulus inşası ve dış politika* [National identity, nation building and foreign policy in Kazakhstan]. (Publication No. 30685416) [Doctoral dissertation, Marmara University]. ProQuest Dissertations & Theses Global.
- Kellas, J. C. (1991). *The politics of nationalism and ethnicity*. Macmillan
- Kılıç S., & Tok N. (2013). Çevrecilikte yeni bir kimlik: Ekolojizm [A new identity in environmentalism: Ecologism]. *Journal of Academic Inquiries*, 8(2). 223-250.
- Kılıç, D. (2021). Ders kitabının öğretimdeki yeri [The place of the textbook in teaching]. In Ö. Demirel & K. Kiroğlu (Ed.). *Ders kitabı incelemesi* [Textbook review]. (pp.4-12). Pegem.
- Matsumoto, D. E. (2009). *The Cambridge dictionary of psychology*. Cambridge University.
- Mert, H., & Kuş, Z. (2023) Turkish children's construction of identities through illustration in life sciences textbooks. *Bulletin of Education and Research*, 45(2) 43-66.
- Education and Informatics Network [EBA]. *Hayat bilgisi 3. sınıf ders kitabı* [Life science 3rd grade textbook]. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Education and Informatics Network [EBA]. *Hayat bilgisi 3. sınıf ders kitabı* [Life science 3rd grade textbook]. SDR İpekyolu.
- Ministry of National Education [MoNE]. (2018). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı (ilkokul 1, 2 ve 3. sınıflar)* [Life science curriculum (primary school grades 1, 2 and 3)]. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Ministry of National Education [MoNE]. (2022). *Öğretmenlerin ders kitabı kullanımı ile ilgili araştırma raporu* [Research report on teachers' use of textbooks]. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Retrieved March 13, 2023, from https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_12/27131608_derskitabi_arastirmaraporu.pdf
- Oxfam (2015). Education for global citizenship: A guide for schools. Oxfam GB. edu-global- Retrieved March 22, 2023, from citizenshipschools-guide-091115-en.pdf (openrepository.com)
- Ozan, H. (2020). *Meşrutiyetten Cumhuriyete vatandaşlık öğretim programlarında kimlik inşası* [Identity construction in citizenship curricula from the constitutional monarchy to the republic]. (Publication No. 644651) [Master thesis, Kırşehir Ahi Evran University]. National Thesis Center.
- Özdemir, D. C. (2001). Kimlik ve söylem [Identity and discourse]. *Eskişehir Osmangazi University Journal of Social Sciences*, 2(2), 107-122.
- Özdemir, M., & Doğruöz, E. (2020). Bilimsel araştırma desenleri [Scientific research designs]. In N. Cemaloğlu (Ed.) *Bilimsel araştırma teknikleri ve etik* [Scientific research techniques and ethics]. (pp.65-98). Pegem.
- Özdil, M. (2017). Kolektif ve bireysel kimlikler bağlamında sosyal bütünleşme [Social integration in the context of collective and individual identities]. *Journal of Suleyman Demirel University Institute of Social Sciences*, (28), 383-400.
- Özkan, U. B. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi* [Document analysis method for educational sciences research]. Pegem Akademi.

- Özünel, S. (2015). *Sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının kimlik inşası ve vatandaşlık bilinci kazandırmasına ilişkin öğretmen görüşleri* [Teacher views about building identity and giving citizenship consciousness on geography subjects in social studies lesson]. (Publication No. 395060) [Doctoral dissertation, Dumlupınar University]. National Thesis Center.
- Pamuk, A. (2013). *Bireysel ve kolektif kimliklerin inşasında tarih algısının rolü* [The role of perception of history on the construction of individual and collective identities] (Publication No. 349954) [Doctoral thesis, Marmara University]. National Thesis Center.
- Pamuk, A. (2019). *Kimlik ve tarih* [Identity and history]. Yeni İnsan.
- Pries, L. (2013). Ambiguities of global and transnational collective identities. *Global Networks- A Journal of Transnational Affairs*, 13(1), 22-40.
- Sağlam, H. İ. (2015). Toplum, birey ve doğaya bütüncül bakış: Hayat bilgisi [A holistic view of society, the individual and nature: Life science]. M. Gültekin (Ed.). *Hayat bilgisi öğretimi* [Life science teaching]. (pp.1-14). Nobel.
- Saka, G. (2020). Toplumsal kimlik [Social identity]. *Ülkü Ocakları Aylık Eğitim ve Kültür Dergisi*, 203, 15-19.
- Saracaloğlu, S. A. (2014). *Program geliştirme ve değerlendirme* [Program development and evaluation]. Retrieved March 2, 2023, from https://www.researchgate.net/profile/Asuman_Saracaloglu2/publication/338359153_Egitim_de_Program_Gelistirme_ve_Degerlendirme/links/5fad41da45851507810d5bdd/Egitimde-Program-Gelistirme-ve-Degerlendirme
- Scott, J. (2014). *A dictionary of sociology*. Oxford University.
- Smith, A. D. (1994). *Milli kimlik* [National identity]. B. S. Şener (Trans.). İletişim.
- Sönmez, V. (2016). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen kılavuzu* [Life science teaching and teacher's guide]. Anı.
- Taştekin, O. (2020). *Kavram atlası. Eğitim ve din eğitimi 1* [Concept atlas Education and religious education 1]. (B. Akot, Ed.). Gazi Kitabevi.
- Tay, B. (2005). Sosyal bilgiler ders kitaplarında öğrenme stratejileri [Learning strategies in social studies text books]. *Ahi Evran University Journal of Kırşehir Education Faculty*, 6(1), 209-225.
- Tay, B. (2017). Hayat bilgisi: Hayatın bilgisi [Life science Knowledge of life]. In B. Tay (Ed.). *Etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretimi* [Life science teaching with activity examples] (pp. 1-39). Pegem.
- Turkish Language Association [TDK]. (2023). Türk Dil Kurumu sözlükleri [Turkish Language Association dictionaries]. Retrieved April 16, 2023, from <https://sozluk.gov.tr/>
- Yanmış, M., & Kahraman, B. (2014). Gençlerin dini ve etnik kimlik algısı: Diyarbakır örneği [Young people's perception of religious and ethnic identity: The case of Diyarbakır]. *Journal of Academic Inquiries*, 8(2), 117-153.
- Yazıcı, F. (2016). Kimlik tutumları ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması [Identity attitudes scale: A scale development study]. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5(4), 41-54.
- Yurt, G., & Arslan, M. (2014). 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının şekil-içerik-metin yönünden incelenmesi: Zambak ve pasifik yayınları örneği [Analysis of 7th grade Turkish language textbooks in terms of form, content and text: Zambak and pasifik publications sample]. *Süleyman Demirel University Journal of Humanities and Social Sciences*, 2014(31), 317-327.

BIOGRAPHICAL NOTES

Contribution Rate of Researchers

Author 1: 100%

Conflict Statement

There is no conflict of interest that the author will declare in the research

İlköğretim Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının ve Ders Kitaplarının Kimlik İnşası Açısından İncelenmesi

<http://www.ijlssse.com>

Özet

Vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan hayat bilgisi dersinin, yetiştirmek istediği vatandaşın kimliğini çeşitli öğretim araçları aracılığıyla inşa ettiği düşünülmektedir. Bu doğrultuda öğretmenler tarafından en sık kullanılan ders kitapları ve ders kitaplarının geliştirilmesine kaynaklık eden öğretim programı kimlik açısından değerlendirilmiştir. Araştırma doküman incelemesi ile yürütülmüş, araştırmanın veri kaynağını oluşturan İlkokul Hayat Bilgisi Dersi (1, 2 ve 3. Sınıflar) Öğretim Programı içeriğinde yer alan üçüncü sınıf kazanımları ve Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] tarafından kurulan Eğitim ve Bilişim Ağı [EBA] platformundan elde edilen üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitapları doküman analizi kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğretim programında bireysel ve kolektif kimliğe dair içeriklerin bulunduğu ve kolektif kimlik türlerinden çevreci kimliğin, toplumsal kimliğin, millî kimliğin, politik kimliğin, küresel kimliğin ve dijital kimliğin yer aldığı tespit edilmiştir. Ders kitaplarında ise her iki kitapta da bireysel kimlik ile kolektif kimlik türlerinin tamamının yer aldığı, A Yayınlarında kolektif kimlik türleri içerisinde bulunan çevreci kimliğin, millî kimliğin ve toplumsal kimliğin, B Yayınlarında çevreci kimliğin, toplumsal kimliğin ve millî kimliğin daha sık ifade edildiği belirlenmiştir. Araştırma kapsamında öğretim programı ile ders kitaplarında inşa edilmek istenen kimlikler arasında farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda benzer amaçlara sahip diğer derslerin öğretim programları ile ders kitaplarının incelenmesi, farklı öğretim materyallerinde kimlik inşasının değerlendirilmesi, öğretim programı ve ders kitaplarında daha az vurgulanan kimliklerin dikkate alınması ve öğretim programı hazırlayıcıları ve ders kitabı yazarları için MEB tarafından ortak bir içeriğin belirlenmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hayat bilgisi dersi, öğretim programı, ders kitapları, kimlik, kimlik inşası.

Giriş

Kimlik, bireyin ya da toplumun kim veya kimlerden olduğu sorusunu cevaplayabilen ve bu cevaplara dair çeşitli bilgileri içeren bir kavramdır. Bu kavramın son dönemde eğitim alanında da ele alındığı ve eğitim alanında kullanılan farklı kaynaklarda incelenmekte olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda yapılan incelemelerin, eğitim yoluyla yetiştirilmesi hedeflenen vatandaşların kimlik profilini belirlemeye yönelik olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda eğitim sistemi içerisinde vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan derslerin önemli olduğu düşünülmektedir. Türkiye'de ise ilköğretimin ilk üç sınıfında okutulan hayat bilgisi dersi, Tay (2017) tarafından vatandaşlık eğitimi programının ilk dersi olarak tanımlanmıştır.

Bireye vatandaş olma niteliklerini kazandırmayı amaçlayan hayat bilgisi dersi; planlı ve programlı bir şekilde çocuğun özelliklerine uygun olarak hazırlanan öğretim süreci ile çocuğun günlük yaşamda ihtiyaç duyacağı çeşitli bilgi, beceri ve değerleri edindirmeye çalışan bir derstir. Bu kapsamda hayat bilgisi dersinin konusunu toplumun içinden alması, bireyin

çevresini ve kendisini tanımasını sağlaması ve bireye istenilen nitelikleri kazandırmayı amaç edinmesi nitelikleri ile bireyin kimlik inşasında rol oynadığı söylenebilir. Çünkü kimlik, içinde bulunulan toplumu kapsamına alarak toplumla bütünleşme ve ayrışma noktasında belirleyici bir kavramken bireyin bireysel, sosyal ve politik yönünü de tanımlama amacındadır (Özdil, 2017; Pamuk, 2019).

Bireysel kimlikler, kişinin kendisini diğer insanlardan ayıran nitelikler ve özellikler hakkındaki inancıdır (Matsumoto, 2009). Bu anlamda bireysel kimliklerin kişiye özgü olduğu ve bireyler arasındaki farklılıklara dayandığı söylenebilir. Alpman (2018) ise kişinin “ben kimim?” sorusuna verdiği yanıtın bireysel kimliğe karşılık geldiğini, “biz kimiz?” sorusuna verilen yanıtın kolektif kimlik olarak değerlendirilebileceğini söylemiştir. Bu doğrultuda kolektif kimlik, belirli bir sosyal gruba duyulan aidiyetin paylaşılması, o grubun kendi hakkındaki bilinci ve duygusu ile bizi ötekilerden ayırmak yerine benzer nitelikleri paylaşan kişilerle olan ortaklığa karşılık gelmektedir (Emen, 2013; Matsumoto, 2009; Pries, 2013). En temel haliyle kolektif kimlik türlerine bakıldığında millî kimlik, dinî kimlik, politik kimlik, toplumsal cinsiyet kimliği, kültürel kimlik, etnik kimlik gibi çeşitlerinin olduğu görülmektedir (Bakan, 2019; Bilgin, 1995; Erbaş, 2018; Pamuk, 2013; Yazıcı, 2016). Bu araştırma çerçevesinde ise millî kimlik, dinî kimlik, küresel kimlik, politik kimlik, çevreci kimlik, dijital kimlik ve toplumsal kimlik türleri kolektif kimlik türleri içerisinde değerlendirilecektir.

Millî Kimlik

Milli kimliklerin oluşumunda tarihî bir ülke, ortak hafıza ve kültür, belirli hak ve görevler ve ortak ekonomi gereklidir (Smith, 1994). Bu bağlamda, aynı toprak parçası üzerinde yaşayan vatandaşları yani milleti birbirine bağlayan ve farklı unsurların bir araya gelmesiyle inşa edilen kimliği millî kimlik olarak tanımlamak mümkündür.

Dinî Kimlik

Dinî kimlikler, bireyi bir inanç topluluğuna dahil ederek kişinin kolektif kimliğinin bir parçası olmasını sağlamaktadır (Özdil, 2017). Ayrıca dinî kimliklerin, bir milletin kimliğinin inşa edilmesine etki eden önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Bu açıdan, millî kimlik ile dinî kimliği kesin sınırlar içinde ayırmanın mümkün olmayacağı söylenebilir. Nitekim bu araştırmada dinî kimlik, millî kimlik kapsamında değerlendirilecektir.

Çevreci Kimlik

Ekolojizme temellendirilen çevreci kimlik, doğal çevreye karşı duyarlı olmaya ve çevre bilgisi edinmeye dayanır (Doğu, 2022). Bu kapsamda çevreci kimliğin doğa ile özdeşleştiği ve bu özdeşliğin çevreyi bilmeye, tanımaya ve korumaya yönelik olduğu söylenebilir. Bu çerçevede çevreci kimlik inşa etmiş bireylerin ya da toplumların çevre bilincinin yüksek olması bir başka ifade ile çevreye dair farkındalık sahibi olması beklenmektedir.

Toplumsal Kimlik:

Bireyin bağlı bulunduğu toplumun değerleri, sanatı, dili, gelenekleri gibi birçok unsura karşı geliştirdiği bilinç, toplumsal kimliğe karşılık gelmektedir (Özdemir, 2001). Bir başka ifade ile toplumsal kimlik toplumun toplum olarak nitelendirilmesine kaynaklık eden çeşitli öğelerin birleşiminden oluşmaktadır.

Küresel Kimlik

Küreselleşme küresel kimlik kavramının geliştirmiştir. Oxfam (2015) kendini dünya vatandaşı olarak kabul etme, çeşitliliğe saygı duyma, dünyanın işleniş bilgisine sahip olma, sosyal adalete bağlı olma gibi özelliklerin küresel vatandaşı tanımladığını belirtmiştir.

Dijital Kimlik

“Sanal” anlamına gelen dijital kelimesinin (Türk Dil Kurumu [TDK], 2023) ve bireyin sosyal hayatta sahip olduğu özellikleri sanal ortamlarda ifade etmesi anlamına gelen dijital kimliğin (Avcı, 2015) teknolojinin gelişimi ile birlikte hız kazandığı ve bireylerin de bu kimliği inşa etme yönünde eğilimlerinin ortaya çıktığı söylenebilir. Bu bağlamda dijital kimlik, bireye ait özelliklerin dijital ortamlara yansımalarıdır.

Politik Kimlik:

Politik kimlik, bir bireyin veya grubun ülkenin siyaseti ve hükümeti ile olan ilişkisini nasıl gördüğünü betimlemesiyle tanımlanır ve etnik köken, din, cinsiyet, ideoloji gibi benlik duygusunu oluşturan her şey politik kimliği oluşturan unsurlar arasındadır (Bozonelos & Collage, 2023).

Bu araştırmada üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitaplarında ve üçüncü sınıf öğretim programı kazanımlarında kimlik inşası ele alınmıştır. Bu amaçla aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır;

Hayat bilgisi dersi öğretim programının üçüncü sınıf kazanımlarında hangi kimlikler inşa edilmektedir?

1.1. Hayat bilgisi dersi öğretim programının üçüncü sınıf kazanımlarında bireysel kimlik nasıl inşa edilmektedir?

1.2. Hayat bilgisi dersi öğretim programının üçüncü sınıf kazanımlarında kolektif kimlik (çevreci kimlik, millî kimlik, dinî kimlik, toplumsal kimlik, küresel kimlik, dijital kimlik, politik kimlik) nasıl inşa edilmektedir?

Hayat bilgisi üçüncü sınıf ders kitaplarında hangi kimlikler inşa edilmektedir?

2.1. Hayat bilgisi üçüncü sınıf ders kitaplarında bireysel kimlik nasıl inşa edilmektedir?

2.2. Hayat bilgisi üçüncü sınıf ders kitaplarında kolektif kimlik (çevreci kimlik, millî kimlik, dinî kimlik, toplumsal kimlik, küresel kimlik, dijital kimlik, politik kimlik) nasıl inşa edilmektedir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, kimlik olgusunun hayat bilgisi ders kitapları ve öğretim programında nasıl ve ne şekilde yer aldığı sorusunu bütüncül bir şekilde incelemeyi amaçlamıştır. Nitel araştırmalarda, gözlem, görüşme, doküman ve görsel-işitsel materyaller gibi veri toplama yaklaşımları kullanılmaktadır (Creswell, 2013). Araştırmada kullanılan, öğretim programı ve ders kitapları birer doküman özelliği taşıdığı için doküman incelemesi yönteminden faydalanılmıştır.

Araştırmanın Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynakları, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından kabul edilen ve hayat bilgisi derslerinin öğretiminde kullanılan hayat bilgisi öğretim programı ile hayat bilgisi dersi ders kitaplarıdır.

Araştırmanın Süreci

Forster'a (1994) göre doküman analizi; eş adımda gerçekleşmektedir. Analizin ilk adımını oluşturan dokümana ulaşma aşamasında araştırmanın veri kaynaklarını oluşturan hayat bilgisi dersi öğretim programına ve üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitaplarına erişim sağlanmıştır. Elde edilen öğretim programına Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın resmî internet sitesinden ve araştırmada kullanılacak diğer bir kaynak olan ders kitaplarına Millî Eğitim Bakanlığı'nın eğitim platformu olan Eğitim Bilişim Ağı'ndan ulaşılması ile dokümanların orijinalligi sağlanmıştır. Dokümanları anlama aşamasında öğretim programı ve ders kitapları, kimlikle ilgili literatür taranarak elde edilen kimlik türleri kapsamında değerlendirilmiş, belirlenen problemler ve alt problemler çerçevesinde karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Dokümanlar, hazır kod şemaları kullanılarak kapalı bir yaklaşım ile analiz edilmiştir. Kod şemalarının güvenilirliğinin sağlanmasında free marginal kapa değeri .94 olarak hesaplanmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda öğretim programında ve hayat bilgisi ders kitaplarının içeriğinde yer alan kimlikler belirlenmiştir. Öğretim programı ve ders kitaplarından sağlanan verilere ilişkin bulgular görselleştirilerek sunulmuş ve yapılan değerlendirmeleri desteklemek üzere dokümanlardan alıntılara yer verilmiştir.

Araştırmanın Etik İzinleri:

Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerin hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzin Bilgileri:

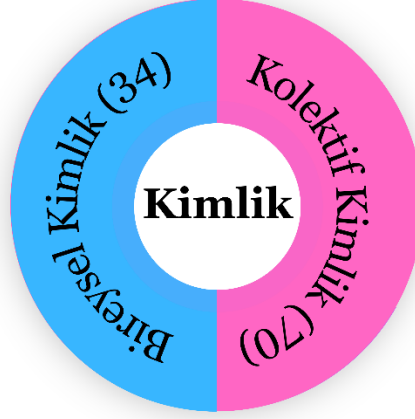
Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına ve dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek her türlü ihlalin sorumluluğu yazara aittir.

Bulgular

Hayat bilgisi dersi öğretim programında yer verilen kimliklere yönelik bulgular Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1.

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Üçüncü Sınıf Kazanımlarında Yer Verilen Kimlikler

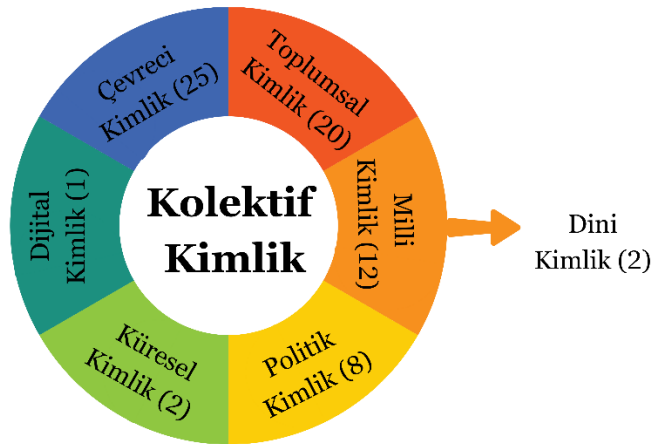

“İlkokul Hayat Bilgisi Dersi (1, 2 ve 3. Sınıflar)
Öğretim Programı Üçüncü Sınıf Kazanımları

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının üçüncü sınıf kazanımları bireysel kimlik ve kolektif kimlik çerçevesinde değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler neticesinde öğretim programında bireysel kimliğe (34) ve kolektif kimliğe (70) yönelik içeriğin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Şekil 2.

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Üçüncü Sınıf Kazanımlarında Yer Verilen Kolektif Kimlik Türleri

“İlkokul Hayat Bilgisi Dersi (1, 2 ve 3. Sınıflar)
Öğretim Programı Üçüncü Sınıf Kazanımları

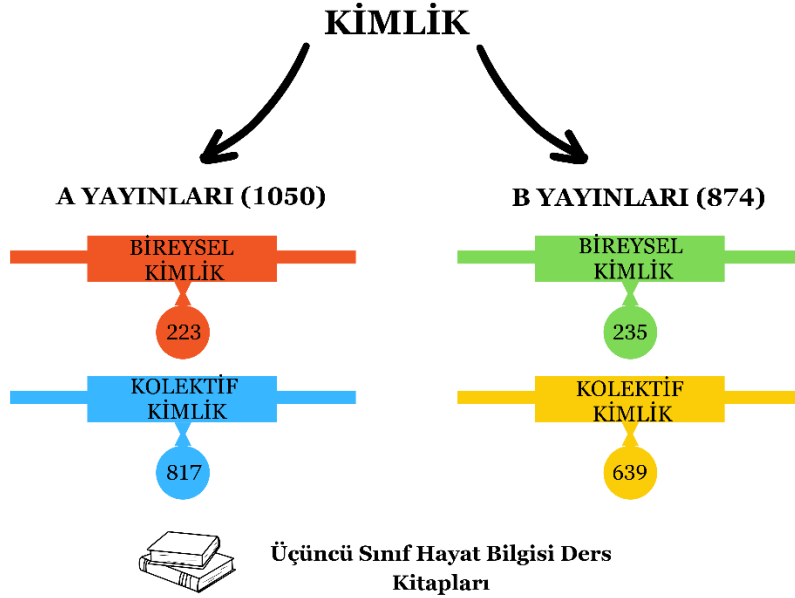
Hayat bilgisi dersi öğretim programlarının üçüncü sınıf kazanımlarında kolektif kimlik türlerine yönelik incelemeler yapılmıştır. İncelemelerden elde edilen bulgular doğrultusunda

kolektif kimlik türlerinden; çevreci kimliğe (25), toplumsal kimliğe (20), millî kimliğe [(12/dinî kimlik (2)], politik kimliğe (8) küresel kimliğe (2) ve dijital kimliğe (1) ilişkin ifadelere yer verildiği tespit edilmiştir.

Şekil 3.

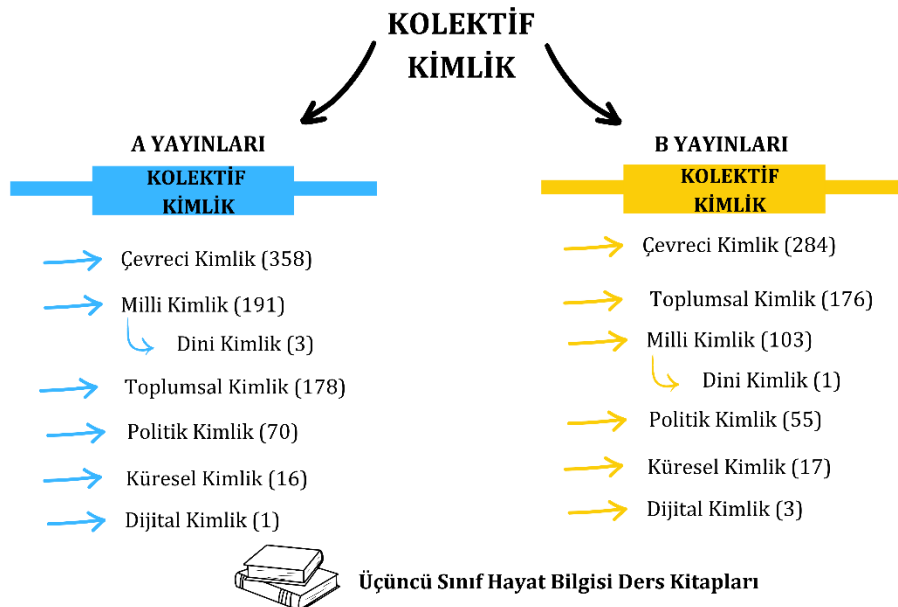
A Yayınları ile B Yayınları Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitaplarında Yer Verilen Kimlikler

A Yayınları hem de B Yayınları tarafından oluşturulan ders kitaplarında kimliğe yönelik içeriğe yer verildiği belirlenmiştir. A Yayınları üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabında bireysel kimliğin (233) ve kolektif kimliğin (817) yer aldığı belirlenirken, B Yayınları tarafından hazırlanan ders kitabında da hem bireysel kimliğin (235) hem de kolektif kimliğin (639) yer aldığı tespit edilmiştir.

Şekil 4.

A Yayınları ile B Yayınları Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitaplarında Yer Verilen Kolektif Kimlik Türleri

İçeriğinde kolektif kimliğin yer aldığı belirlenen üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitapları, kolektif kimlik türleri kapsamında incelenmiştir. Bu doğrultuda A Yayınları hayat bilgisi ders kitabında çevreci kimliğe (358), milli kimliğe [(191/dini kimlik (3)], toplumsal kimliğe (178), politik kimliğe (70), küresel kimliğe (16) ve dijital kimliğe (1) yönelik ifadelerin bulunduğu görülmüştür. B Yayınları tarafından hazırlanan hayat bilgisi ders kitabında ise kolektif kimlik türlerinden çevreci kimliğin (284), milli kimliğin [(103)/dini kimlik (1)], toplumsal kimliğin (176), politik kimliğin (55), küresel kimliğin (17) ve dijital kimliğin (3) yer aldığı belirlenmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Üçüncü sınıf hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan kazanımların ve üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitaplarının inşa ettiği kimliklerin incelendiği bu çalışmada, öğretim programı kazanımlarında ve ders kitaplarında bireysel kimlik ile kolektif kimliğin inşa edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim programı kazanımları bireysel kimlik ve kolektif kimlik kapsamında değerlendirildiğinde kolektif kimliğin bireysel kimliğe kıyasla daha fazla vurgulandığı görülmüştür. Öğretim programının kazanımlarında kolektif kimliğin daha fazla vurgulanmasının nedeni, öğretim programını hazırlayan merkezi teşkilatın oluşturmak istediği vatandaş tiplemesinde toplumsal kimliğin daha ön plana çıkmasını istemesi bu nedenle kolektif kimlik kazanımlarına daha fazla yer vermiş olması olabilir.

Araştırma kapsamında kimlik inşası açısından incelenen A Yayınları ve B Yayınları tarafından hazırlanan ders kitaplarının her ikisinde de hem bireysel hem de kolektif kimliğin inşa edilmeye çalışıldığı görülmüştür. Bu kapsamda kolektif kimliğin A Yayınlarında daha fazla ifade edildiği, bireysel kimliğe yönelik ifadelerin ise A Yayınları ve B Yayınları ders kitabında benzer sıklıkta yer aldığı belirlenmiştir. Tay'a (2005) göre ders kitapları, öğretim programının amaçları dikkate alınarak hazırlanmalı, öğrenmeyi kolaylaştırıcı ve öğrenci ihtiyacını karşılayıcı olmalıdır. Bu doğrultuda kimlik inşası bakımından ders kitaplarının öğretim programları ile paralellik göstermesi beklenmektedir.

Öğretim programı aracılığıyla inşa edilmeye çalışılan kimlikler ve ders kitaplarında inşa edilmek istenen kimlikler değerlendirildiğinde kimliklerin benzer olduğu görülmüştür. Nitekim ders kitaplarının bakanlık tarafından belirlenen eğitim programlarına paralel şekilde hazırlanması eğitim uygulamalarının en önemli koşullarından birisidir (Demirel ve Kiroğlu, 2021). Çünkü ders kitapları eğitim ve öğretim sürecinde öğretmenler tarafından en sık faydalanılan temel öğretim materyalleri içerisindedir (MEB, 2022).

Hayat bilgisi öğretim programı üçüncü sınıf kazanımlarında inşa edilmek istenen kolektif kimlik türleri arasında çevreci kimliğe, toplumsal kimliğe, millî kimliğe, dinî kimliğe, politik kimliğe küresel kimliğe ve dijital kimliğe yer verildiği belirlenmiştir. Ayrıca öğretim programında çevreci kimlik ile toplumsal kimlik türlerinin millî kimlik, politik kimlik, küresel kimlik ve dijital kimlik türlerine kıyasla daha sık ifade edildiği tespit edilmiştir. Saracaloğlu'na (2014) göre öğretim programları birey ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte hazırlanmalı, devletin temel felsefesini, hakim ideolojiyi, toplumsal ve kültürel değerleri yansıtmalıdır. Bu kapsamda çevreci kimlik ve toplumsal kimliğin öğretim programında daha sık ifade edilmesinin sebepleri arasında toplumun ihtiyaç duyduğu ve bireyde olmasını beklediği kimliğe karşılık geldiği söylenebilir.

A Yayınları tarafından hazırlanan ders kitabı kapsamında kolektif kimlik türleri incelendiğinde çevreci kimliğe, millî kimliğe ve toplumsal kimliğe dair ifadelerin daha sık bulunduğu, bu ifadeleri politik kimliğe yönelik ifadelerin takip ettiği, küresel kimlik ile dijital kimlik türlerinin ise diğer kimliklere kıyasla daha az vurgulandığı belirlenmiştir. B Yayınlarında ise çevreci kimlik ile toplumsal kimliğin daha fazla ifade edildiği belirlenirken, millî kimlik ve politik kimlik türünün bu kimlik türlerini takip ettiği, küresel kimlik ile dijital kimliğin ise en az ifade edilen kimlik türleri olduğu görülmüştür. Bu kapsamda A Yayınları ve B Yayınları tarafından hazırlanan üçüncü sınıf ders kitaplarının kolektif kimlik türleri açısından büyük oranda benzerlik gösterdiği, yalnızca toplumsal kimlik ile millî kimlik türlerinde farklılaştığı söylenebilir.

Hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarında ve ders kitaplarında inşa edilen kolektif kimlikler değerlendirildiğinde, her iki kaynağın da kolektif türler açısından genel anlamda benzerlik gösterdiği sonucuna varılmıştır. Kalender ve Baysal (2021) nitelikli eğitimin, öğeleri uyum içinde olan düzenli planlanmış bir öğretim programı ile sağlanabileceğini, öğeler arasında uyum olmadıkça yani öğretim programı ile ders kitabı arasında uyum bulunmadıkça kazanımların sağlıklı bir şekilde elde edilemeyeceğini belirtmiştir. Bu çerçevede, üçüncü sınıf kazanımlarının ve A Yayınları ders kitabı içeriğinin kolektif kimlik türleri kapsamında farklılıklar içermesi, hedeflenen kimliğin inşasında sağlıklı bir süreç yaşanamayacağını göstergesi olabilir. Hayat bilgisi öğretim programı kazanımları ile B Yayınları tarafından hazırlanan ders kitabı incelendiğinde ise kazanımlar ve ders kitabı içeriğinin paralel olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile B Yayınları tarafından hazırlanan ders kitabı üçüncü sınıf öğretim programı kazanımlarını yansıtmaktadır. Bu kapsamda Kılıç (2021) ders kitaplarının öğrencilere öğretim programına yönelik bilgi veren, onlara toplumun istediği davranışları aktaran, araştırmaya yönelten ve öğretme ile öğrenme imkanı verdiğini ifade etmiştir.

Öneriler

Kimlik türleri benzer amaçlara sahip diğer derslerin öğretim programları ve ders kitapları da incelenebilir.

Bu araştırma üçüncü sınıf hayat bilgisi dersi öğretim program ve ders kitapları ile gerçekleştirilmiştir. Benzer hedefler doğrultusunda farklı öğretim materyalleri incelenebilir.

Araştırma sonucunda 2018 İlkokul Hayat Bilgisi Dersi (1, 2 ve 3. Sınıflar) Öğretim Programı'nda yer alan küresel ve dijital kimliğin diğer kimliklere göre daha az vurgulandığı belirlenmiştir. Bu çerçevede program hazırlayıcıların bu hususu dikkate almaları önerilebilir.

Üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitaplarında küresel ve dijital kimliğin diğer kimliklere göre daha az ifade edildiği belirlenmiştir. Bu çerçevede ders kitabı yazarlarının bu durumu dikkate almaları önerilebilir.

Program hazırlayıcılara ve yazarlara yönelik Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ortak bir içeriğin belirlenmesi önerilebilir.